

SZERKESZTŐSÉG

hova

a lapba szánt kéziratok
reklamációk és
előfizetési pénzek
küldendőkSzékelyudvarhely,
Bethlen-u. 5.
ev. ref. papi lakás.

VASÁRNAP

KÉPES CSALÁDI HETI UJSÁG.

FŐSZERKESZTŐ: NAGY KÁROLY , ref. theol. tanár.	KIADJA: Az Erdélyi Ref. Egyházkerület »Egyházi Értekezlete«	Megjelenik: minden vasárnap egy iven. ELŐFIZETÉSI ÁR: Egy évre . 4 kor. Negyedévre 1 kor. Fél évre . 2 kor. Egy szám ára 10 fill
FELELŐS SZERKESZTŐ: VAJDA FERENCZ , székelyudvarhelyi ref. pap		

SZÁSZ KÁROLY EMLÉKEZETE.

1829—1905.

A mely nemzet nagyjait meg tudja becsülni, a multak hagyományai iránt tud lelkesedni és a történelem tanúságait hasznára tudja fordítani: az magában hordja fejlődésének és nagyságának alapját. Ezer esztendő leforgása alatt, sok és kiváló nagy férfit adott a jó Isten a magyarnemzetnek. Hogy azonban nagy embereink szava, példája tanulságul szolgál-e a törpe utódoknak; hogy a történelem intő szavát és meg nem másítható tapasztalatait hasznunkra tudjuk-e fordítani: arról most ne essék szó. Legyen e pár sor inkább a hálás emlékezeté.

Szász Károlyt méltán sorozhatjuk a nemzet nagy fiai közé. Mert nemcsak, mint püspök volt nagy, hanem Istentől különös lángelmével megáldott költő és tudós is volt. A munkakör, melyet Szász Károly felölelt, felülhaladja az emberi véges elmét. És a munka, mit egy életen át elvégzett: elég lett volna tíz embernek. Dolgozni azonban lehet sokat, de nem mindenik munka hordja magán az állandóság jellegét. A Szász Károly munkásságának éppen abban van az érdeme, hogy ő a mit végzett, az mind értékes és maradandó. Minden egyes alkotása, melyet mint *költő, tudós, műfordító* és *egyházi* ember végzett: egy-egy erős tégladarabot képeznek a magyar nemzeti állam hatalmas épületében.

Szász Károly elsősorban is költő volt. Istentől ihletett, valódi költő, kinek neve méltán állítható a Petőfi, Arany János és Vörösmarty neve mellé, mert alkotásai, ha nem is oly magasan szárnyalók, amint a Petőfié és oly mélyen járók, mint az Aranyé: de érzés, nyelvezet, szépség dolgában egy cseppel sem állanak hátrább azoknál. Költészete felöleli a lélek egész mélységét és gazdagságát. A sziv fájdalma, az öröm, a szeretet, a családi kör, a haza egyaránt kedvencz tárgyai. A költészet mellett, maradandó és örök alkotásait képezik a *műfordítások*. A világirodalom remekiróit szólaltatta meg magyar nyelven, hogy azoknak gondolatvilágát, eszmekörét, szépségeit megismertesse a magyar közönséggel és a magyar írókat is hasonló alkotásokra buzdítsa. Erre a rendkívüli munkára jegyzi meg egyik bírálója, hogy »a világirodalomban alig van hozzá hasonlítható, szellemi munkás, a ki mennyiség dolgában ily munkásságot fejtett volna ki.« Ezzel a félszázadot meghaladó irodalmi munkásságával ő is egyik alapvetőjévé lett a magyar nemzeti irodalomnak.

De, tevékenysége irodalmi munkásságával nem merült ki. Más irányban is dolgozott buzgón, lakadatlanul és mindenhol kiemelkedett a tömegből. Mint ifju résztvett a szabadságharcban és végigküzdötte a bajnok-időket 1848—49-ben. Volt tanító és pap; volt a minisztériumban miniszteri tanácsos. Es minden minőségében akkora tevékenységet fejtett ki, hogy öt más ember összeroskadt volna alatta. Szász Károly mindent úgy végzett el mint tanár, mint pap, mint kormányférfi, hogy mindig marad még ideje a muzsákkal való társalgásra is. Méltán kérdezheti minden ember: honnan volt annyi ideje ennek a férfinak? Miféle rendszer szerint osztotta be idejét s hogyan tudott megbirkózni annyi munkával?

A nagy költőt, a munkás férfit minden irányu munkálkodásában a legtisztább eszményi irányzat vezette. Nemes lelke, jó szive, emberszeretete minden munkájából kitűnik. Ez pedig a vallásos, az evangeliumon alapuló, egyetemes miveltségére vezethető vissza. Mert Szász Károly *pap* volt a szó igazi, valódi értelmében. A dunamelléki egyházkerület püspöki székébe nem annyira világi terén szerzett érdemeiért, mint inkább egyházas buzgóságáért, nagy szónoki tehetségeiért és kiváló kormányzó képességéért emelték. Egyházi irányu munkálkodása sem tűnt el nyomtalanul. Számos egyházi beszédein kívül, imakönyvei, tankönyvei, értékes felolvasásai által tette nevét hallhatatlanná.

Koporsója mellett könyeket hulatott a tudo-

mányos világ, a magyar protestáns egyház. Es méltán, mert egyike volt ő is hazánk nagyjainak. *A kik sokakat az igazságra vezérelnek: azok, mint a csillagok örökké fénylenek.*

Vajda Ferencz.

Ősz elején.

Oh szent természet! milyen szép vagy te
Ebben a mosolygó hervadásban,
Arczod ugyan kissé halaványul,
De a hömlokadon még sugár van.

Azért, hogy virágid hervadtak,
S halk sóhajjal hult le egy egy levél:
Bájjaidból, melyekkel lelkünket
Elvarázsolod, mitsem veszítettél.

Szép vagy most is, legalább nekem szép,
Csöndes, bűbajos merengésedben:
Egy boldog jövődő bűbája ez,
Melyben nem csalódtál még egyszersem . . . .

Én sem csalódom meg a jövőben,
Hervadjon bár minden a világon:
Hiszen egy új szebb élet csiráit
Már a hervadásban is jól látom . . .

Mi is lenne a földön belőlünk,
Ha e tudat lelkünkben nem élne;
S mikor a föld szépsége elmulik,
Nem tűnne fel az ég dicsősége . . . .

Dénes József.

TÁRCZA.

A „senki gyermekei“-nek atyja.

A 60-as évek végén a »London Hospital«-ban egy Barnardo nevű fiatal ir ember tanult, aki feltette magában, hogy misszionárius lesz Kinában. Gyógyászatot tanult, mert azt hitte, hogy az orvosi tudományt hasznosan alkalmazhatja misszionáriusi pályáján. Szabad óráit pedig arra fordította, hogy az emberszeretet munkáiban jártasságot szerezzen magának. Erőtéljes, közép-magas ember volt, kinek vonásai határozottságot árultak el. Naponta az ugynevezett »ragged schools«-okba ment, melyekben a nép alsó osztályainak gyermekeit tanítják, akik atyjukat és anyjukat elvesztették. Ilyen helyen tanított ő is és megismerte tanítványai kimondhatatlan nyomorát. A gyermekek csakhamar megszerették melegsivű tanítójukat. És a rongyosoknak ebben az iskolájában dőlt el egy véletlen eset folytán Barnardo sorsa. A tanóra bevégeztével a mezitlábás, rongyos gyermekhad eltávozott a tanteremből, azaz inkább istállóból. Csak egy, még a többinél

is rongyosabb kis fiu nem akart távozni a meleg helyiségből.

— Nos, kis fiam, hát te nem akarsz hazamenni? — kérdezte Barnardo a fiut.

— Nekem nincs otthonom, — válaszolt ez.

— De csak lakol valahol? — kérdezte tréfásan a fiatal orvosnövendék.

— Nem lakom sehol — volt a válasz.

— Hát nincsenek szüleid?

— Nincsenek.

Mit tegyen? Ime, egy hajléktalan gyermek, aki a meleg helyről távozni nem akar, de végre is ott se maradhatott. Rövid elhatározással kézen fogta a gyermeket és elvezette a saját otthonába. Ez volt első gyámgyermeke, akit az idők folyamán 50.000 más gyermek követett. Eleinte Barnardo nem igen bizott fogadott szavában. Nem akarta elhinni, hogy se apja, se anyja. De Jim azt válaszolta neki, hogy ilyen szegény fiu, mint ő, még sok száz van, csak jöjjön a bácsi vele, ő elvezeti hozzájuk. És Barnardo elment vele.

»Sohasem felejttem el azt, amit a Borough-piaczon láttam, — beszélte el később Barnardo. — Nedves, hideg októberi éjszaka volt és a sötét égboltozat alatt több száz gyermek feküdt, némelyike ujságlappal volt betakarva, a legtöbb

A mi egyházunk.

I.

Az ember vallásos légy. A vallás az emberiség közkincese. A társulás ösztöne. Hogy jó létre a család, a község az állam. Az egyház fogalma. A keresztyén egyház a Krisztusban hívók összessége.

Kétségbe vonhatatlan, köztapasztalaton nyugvó igazság, hogy az ember vallásos lény. Nincs a föld kerekéségén olyan népfaj — álljon az bár a miveltségnek legalsó, kezdetleges fokán — melynek lelkében a vallásos érzésnek csirái ne élnének és azon érzelemnek egy vagy más formában kifejezést ne adna. Mulandóságunk, emberi véges voltunk érzete is mintegy megköveteli, hogy életünket, sorsunkat, boldogságunkat egy romolhatatlan, a változásokon felül álló, örök szellemhez kapcsoljuk. Életünk e földön foly le, ide vagyunk lánczolva ezer meg ezer láncszem által, de mégis szeretjük magunkat egy más világhoz is kapcsolni, honnan a mi küzdelmeinkre fény, dicsőség és erő száll alá. Testünk halandó, de jól esik hinnünk, hogy ereinkben az örökélet vize csörgedez.

Mindezek annyira kétségbe vonhatatlan igazságok, hogy helyes gondolkozásu, okos ember nem is vitatkozik ezek felől, mert tudja, érzi, hogy a vallás az emberi léleknek közszüksége, éppen olyan, mint a hálnak a víz; a madárnak a levegő; testi szervezetünknek a mindennapi kenyér. Nem is azért hoztam fel, hogy azt bizonyítsam, hanem azért, hogy rámutassak annak egy szükségképpen folyományára: az *egyházra*. Az ember társadalmi lény is, benne van a társulás ösztöne, melynek ereje

még ezt is nélkülözötte, rongyokra foszlott ruhában, kalap nélkül, mezitláb. »Felköltsem őket?« — kérdezte tőlem Jim. »Ne!« válaszoltam neki, mert nem akartam a szánalmas teremtésekét álmukban háborgatni, miután ugy sem segíthettem rajtuk.«

De már másnap megszorodott Barnardo »családja.« Nemsokára szük lett a lakása és Barnardo kénytelen volt »gyermekkeit« máshol elhelyezni. De a pénze is fogytán volt és a fiatal emberbarát, kiben a kivándorlási szándék már nagyon megingott, gondtelten nézett a jövőbe. Ekkor segítség érkezett. Egy napon a Westfendben ebédelt, egy családnál. Házi gazdája, aki tevékenységét a kis elhagyottak érdekében ösmerte, felkérte, hogy beszéljen valamit vendégeinek a szegény porontyokról.

— Minek beszéljek? — válaszolt Barnardo. — Jöjjenek tüstént velem és lássák saját szemekkel. Az eredeti indítványt elfogadták és a westendi polgárok a gazdag ebéd után, teli gyomorral, látogatást tettek a hajléktalan és szülőtlen éhező gyermekeknél. E látogatás oly összeget eredményezett a »pater familias« részére, mely a gyermekek első nevelési költségeit biztosította. Egy hónappal később, egy ünnepélyes alkalomból, gyűlést tartottak az Agrikultural Hallban.

elől el nem zárkozhatik. Mint szülők, vagy gyermekek a családnak, mint polgárok a községnek vagy városnak, illetve ezek összességének a hazának vagyunk tagjai. Vallásos természetünk is megköveteli a társulást *mi az egyház fogalmában nyer kifejezést*. Mert »ha az általános nagy eszmék, melyek az emberi életet kormányozzák, közönséges alkotó hatalmakká lesznek, melyek által az emberi társadalom támaszpontokat nyer, melyek köré az egyes emberek élete csoportosul: vajjon ama legfőbb igazságnak, mely a lélek legbensőbb életét eltölti és mely a közélet legmagasabb és legfontosabb érdekeinek szolgál, nem kell-e első sorban azzal a hivatással birnia, hogy középpontjává legyen annak a községnek, mely a többieknek támaszpontul szolgál és arra való, hogy a többieknek magasabb erőforrása legyen.« (Luthárd.) Ez a magasabb községi központ: az *egyház*. Egyház csak ott jöhet létre, hol vallásos élet van. Istentagadók, gonosztevők, közönyösek nem alkotnak egyházat.

Ezen társulási szükség hozta létre a különféle vallásos társulatokat, egyházakat, ugy a Krisztus előtt, mint az általa alapított keresztyén vallásban. Igaz ugyan, hogy Krisztus a vallást az emberi lélek szentélyébe helyezte, a hitet a lelkiismeret legszentebb jogának hagyta fenn, melyet másnak megszabni, vagy valakire ráerőszakolni nem szabad: de, hogy az ő követőit egy szerves közösségbe akarta összehozni, őket egyesíteni; annak bizonyosága a szentlélek elküldése és kitöltése, mely a keresztyén anyaszentegyház tagjait ma is egyesíti, összeköti. Ezen egység nélkül, mondhatjuk egyháznélkül, a ker. vallás nem lehetne a világ világossága, az élet sója; nem tölthetné be azt a magasztos hivatást, melyet így

Miután egy ünnepi szónok kimaradt, lord Shaftesbury, az elnök, aki már hallott egyet-mást Barnardo emberszerető munkásságáról, őt kérte fel a kimaradt szónok helyettesítésére. Barnardo elbeszélte hallgatóinak a kis Jim történetét. Lord Shaftesbury előadta az esetet a lordok házában, de a lordok nem akarták elhinni, mire Barnardo felszólítást kapott, hogy állítását bizonyítsa be. A lordok annyira óvatosak voltak, hogy a fiatal embert éjjeli három órakor keltették fel ágyából és a reá várakozó mindkét házbeli tagok felszólították őt, hogy vezesse el őket tüstént a »senki gyermekei«-hez.

A társaság a Borough-térre ment, de nem láttak gyermeket. Egy arra járó rendőrrel közölték kívánságukat, mire az egyet füttyentett. Erre egy rongyokba burkolt gyermek bujt elő a piaci szemétrakásból. A rendőr felszólította, hogy költse fel a fiukat és leányokat és mondja meg nekik, hogy siessenek, kapnak kakaót és zsemlet. Ez varázsszóként hatott. Zöldséges kocsik és ponyvák alól, krumpli és piaci hulladékok közül hihetetlen tartózkodási helyekről bujkáltak elő az elhagyott teremtések, mint a bogarak. Csakhamar 400 leirhatatlan külsejű gyermek vette körül a fényes társaságot.

Angolország törvényhozói megkövülten áll-

betölt. Az egyéni vallásosságnak, a hitnek a közéletben, a társadalomban kell a maga erőit kifejteni, áldásait osztogatni. De viszont, az egyház is csak egy eszköz, hogy általa a keresztyén igazságok diadalra jussanak, hogy az istenországa ezen a földön megalakuljon. Egy *egyházat*, mint a fogalomnak neve is hozza magával, csak az egy hitet vallók, ugyanazon élet közösségben álló egyének alkothatnak. *A keresztyén egyházat tehát a Krisztusban hívő egyének alkotják, kik az ő nevében megkeresztelkedtek.*

II.

A mi egyházunk teljes czíme. Régen, hogy hívták ezt az egyházat. A keresztyén elnevezés eredete. Ki a mi egyházunk feje. Az evangelium és az emberi tudomány. Mi az az autonomia. Az egyház szervei. Egyházmegyék. Egyházkerületek. Egyetemes egyház. Zsinat. Konvent.

Ezeknek előre bocsátása után áttértünk a mi egyházunk közelebbi megismerésére. A mi egyházunkat, Ő felsége, a koronás király által szentesített zsinati törvénykönyvünkben »*Evangelium szerint reformált keresztyén egyháznak*« nevezik. A régi törvénykönyvekben és országos törvényekben »*Helvét hitvallásu egyháznak*« van nevezve, mert egyházunk alapelvei Helvéciában foglaltak össze és adták ki egy könyvben. (1562.) Közönségesen rövidítve református egyház. A mi egyházunk tehát első sorban *keresztyén egyház*. Nevezetét magától a *Krisztustól vette*, a ki a keresztyén vallás alapigazságait hirdette, tanította, szemben a kath. egyházzal, mely keresztyén mivoltát a Krisztus keresztjéről származtatja. Ebből az is következik, hogy mi, egyházunk fejének csupán a Krisztust tekintjük. A mint Krisztus tudománya örök, isteni — és nem emberi tudomány: úgy az ő egyházának feje sem lehet véges, földi ember, hanem ő maga, a ki az irások

tak a siralmas látvány előtt. A hatás óriási volt és Barnardo rövid idő múlva 4 millió korona összeget fordíthatott a »senki gyermekei«-nek felnevelésére. A felnevelt gyermekek közül csak kevés volt olyan, aki később csalódást szerzett volna nevelő atyjának. Több, mint 15.000 Kanadába vándorolt ki, melynek gazdag földjén földmivelőkké lettek. Közülük számosan váltak képviselőkké, tekintélyes és gazdag polgárokká, akik bőkezűen adakoznak azon intézmény javára, melynek szerencsájüket köszönhatték. A különböző intézetekben 8000 növendék van jelenleg elhelyezve. Nyolczezer megmentett lélek siratta a nagy jóltevőt, amidőn a napokban elhalálozott. Hogy milyen mély bánat fogta el a gyermekszíveket, ezt meghatóan tanúsítja az a körülmény, hogy a temetéskor több gyermek elájult a bánattól. A lelkészen, kinek a bucsuztatót kellett volna tartania, annyira erőt vett a fájdalom, hogy fuldokló zokogással csak ezt tudta mondani: »Barnardo nincs többé!«

szerint a *halálból föltámadott és fölment mennybe* (Csel. II. 23. 24.). »Ugyanazért az igazi Kálvinismus a Krisztus uralmán kívül minden más, akár-miféle emberi uralmat megvet, s számára az egyházban helyet nem enged, s ha mégis megkísérti a maga részére tért hódítani — a legelszántabb harcot vivja ellene; igyekszik körülzáncolni, mintegy védbástyákkal megerősíteni az egyházat, hogy Krisztus uralmát biztosítsa s legfőképpen a hierárkiától (papuralom) megvédelmezze.« (Dr. Bartók. A ref. egyházak preb. szervezete. 10 l.)

(Folyt. köv.)

Isten ígéje.

— Vessünk a léleknek. —

Galat. 6. 8.

»A ki vet az ő testének, a testből arat veszedelmet; a ki pedig vet a léleknek, a lélekből arat örök életet.«

Ki mint vet, úgy arat. Ez a közmondás apostoli eredetű. Pál apostol intézte legelőször ez intő bölcsmondást a galatziabeliekhez. Kettős vetést és kettős aratást tüntet fel szent ígénk. Az egyik szomorú, a másik vidám.

Az első a testnek való vetés. A ki az ő testének vet, a testből arat veszedelmet. Egy bölcs próféta mondá hajdan: Ne vess a hamisság földébe, mert akkor nem fogsz hétszeresen aratni. Pál apostol még mélyebben vág szavával: A ki vet az ő testének, a testből arat veszedelmet. Isten ígéje a test alatt az érzékiséget, az emberben az állati természetet érti. A testnek alacsony ösztöne, a makacsság, a mely Isten törvénye ellen fellázad, a szenvedély, a mely lelkünket elhomályosítja, ezek ellen kell küzdenünk, ezeknek nem szabad vetnünk, ha nem akarunk veszedelmet aratni.

A testnek vet az a könnyelmű ifju, a ki a tékozló fiu útján halad és elpazarolja drága kincsét, szép ifjuságát, testi és lelki erejét. A testnek vet az a hiu nő, a ki idejét mulatozással elpazarolja, a kinek nincs nagyobb gondja, mint csak az, hogy mulandó testét czifrázza, selyemmel s bársonnyal ékesítse. A testnek vet az a sok ember, a ki a földi gond és üzlet forgalmában megfeledkezik arról az egyről, a mi mindnyájunknak szükséges, az imáról és Isten ígéről. A testnek vet az ószhaju fősvény, kinek csak az a gondja, hogy reszkető kézzel számlálja összegyűjtött pénzét még akkor is, a mikor a halál az ajtója előtt áll s éles sarlóját mutatva így szól: Te bolond, az éjjel megkivánják a te lelkedet és kijé lesz az, a mit összegyűjtöttél? Valóban veszedelmet arat az, a ki a testnek vet. Szomorú ez az aratás. A nagy munkának minden fáradsága kárba vész. Vajjon nem balgatag gazda az, a ki az ő nemes magvát olyan földbe szórja, a melyről előre megmondták: Itt nem terem semmi, ide hiába vetsz. Itt mocsaras a föld, a te

magod benne elrothad. A férgek és bogarak ezrei tanyáznak benne s minden jó magot elpusztítanak. Az aratáskor fogod látni, hogy a dus kalászok helyett töviset fog teremni ez a mocsarás hely. Kenyér helyett követ fogsz találni benne.

Az a föld pedig, a mely tavasszal csak egy pár kiálló színű virágot terem, vérpirosat és égő sárga virágot, a melyből nyáron csak tövis és bogács válik, az a föld, a melyen nem terem áldott kéve az aratásra, az örök életre, az a föld, a melyen árván, elhagyottan, vigasztalás nélkül állunk majd az élet őszén, árván mint a tékozló fiu, ez a veszedelmes, elátkozott föld a test, a melyből csak veszedelmet aratunk.

A zsoltáriró mondja:
Minden test olyan mint a fü s a testnek dicsősége, mint a fünek virága, a fü elszárad s virága elhull. Ezért elpusztul minden a mit a testnek vetünk, a futó szélnek dobjuk oda, a rohanó vízbe hányjuk azt, a mit a testnek vetünk.

Szégyen és nyomoruság annak osztályrésze, a ki csak a testnek él. Keserü könnyek közt kell majd belátnia azt, hogy a mi neki arany hegyeket ígért, az mind füstbe ment. Vigasztalás nélkül fog visszatekinteni elvesztett ifjuságára s az előtte álló szomorú jövőre fájdalmas pillantást vet.

És ha mindvégig el tudja némitani a lelkiismeretnek titkos szemrehányásait s a szívnek benső titkos fájdalmát, ha a halhatatlan léleknek benső éhségét valami jobb, valami nemesebb után el tudja is nyomni, mégis egyszer majd eljő a végső perc, az élet ősze, a mikor az ifjuság rózsái hervadtan hullanak le, eljő az élet estéje, a mikor szerencse napja leáldozott, eljő a halál éjszakája, a mikor itt kell hagyni azt, a mi a testé volt, eljő az örök élet napja, a mikor hallszik a szózat: Adj számot sáfarkodásodról! És ilyenkor valóban szomorú aratás előtt áll az árván hagyott lélek. Mert a ki a testnek vet, a testnek arat, veszedelmet.

De a ki a léleknek vet, a lélekből arat örök életet. Ez már vidámabb aratási kilátást nyújt. A lelki élet, a mely magasra tör, a mely Isten törvényében gyönyörködik, a mely hajlandó minden jóra, ez a lelki élet diadalmaskodik a vidám aratásnál, a melynek legszebb gyümölcse az örök élet.

Vessünk tehát a léleknek. Azaz engedjük, hogy Istennek lelke munkálkodjék bennünk. Ápol-

juk az ő virágait, a szeretet, a békesség, a hit, a szelidség szép virágait. Ez nemes munka az emberi lélek számára. Ez szép élet feladat, igazán dicsőséges cél, a miért érdemes küzdeni, fáradni.

Boldog aratás várokozik azok számára, a kik a léleknek vetnek, már itt a földön is. Mindig gazdagabb lenni lelkileg, szilárdabb a jóban, erősebb a hitben, nem boldogság ez? Ha érezzük a szellemi közösséget a mult és a jelen nemes férfaival, ha érezzük a jótett gyönyörűségét, ha itt-ott halljuk a hála benső szavait, nem boldog aratás ez? Ha megtudjuk tartani a lelki élet egyensúlyát a jó és rossz napokban egyaránt, mert tudjuk azt, hogy a lelki nyugalomban olyan kincsünk van, a mit a világ nem adhat s nem vehet el, ez olyan állandó természetű aratás, a mely már itt e földön is megmutatja szép gyümölcseit.

De sokkal magasabbat nyújt ennél is az örök élet aratása. Tehát kedves testvéreim, ifju, öreg, férfi és nő, fel az új munkára. Vessünk a léleknek, hogy arathassunk lelki javakat is. Munkálkodjunk, ne fáradjunk el a jóban!

Király Béla.

SZÁSZ KÁROLY.

Egyházi élet.

Szász Károly meghalt. A dunamelléki ref. egyházkerület nyugalmazott püspöke, A Tudományos Akadémia tagja, a Kisfaludi Társaság, a Prot. Irod. Társaság és több más tudományos társulat és jótékonyági intézet tagja Szász Károly f. évi október hó 16-án reggel Budapesten meghalt. Halála nemcsak a ref. egyházban, hanem országszerte mély részvétet keltett, mert tudományos, szépirodalmi és társadalmi működése igen széleskörű volt.

Szász Károly már évek óta betegeskedett s épen ezért vonult vissza a püspökségtől is. Ehez a betegséghez az utóbbi napokban tüdőgyulladás is járult, amely a 76 éves aggastyán életét kioltotta. 1899-ben ősszel hült meg s ugyanakkor lett beteg a felesége is, aki 1900 tavaszán meghalt. Betegségét a nagy csapás csak fokozta s az amugy is öreg ember szemmeláthatólag gyöngült, fogyott,

ugy hogy egyházi funkcióinak végzésében már helyettesítenie kellett magát. Legutoljára Szilágyi Dezső ravatala felett imádkozott a Curia palotájában. Ezután már annyira meggyengült, hogy egyáltalán nem tudott dolgozni, lemondott állásáról és vejéhez, Vargha Gyulához költözött. Itt a szerető családi körben békességben, nyugalomban élte le utolsó idejét. Künn a kertben jó időben még szívesen el-elolvasgatott, de a beszélgetés nagyon nehezére esett. Félesztendővel ezelőtt valami agybaja támadt s akkor annyira rosszul lett, hogy lemondtak minden remélyről. Ezóta nagyon aluszékony lett. Most egy hete lett hirtelen rosszul s kezelőorvosai Farkas Elemér és Laczkovich Elemér doktorok konstatálták, hogy a tüdője van megtámadva. Állapota napról-napra válságosabb lett, míg végre e hó 15-én este 10 órakor csöndesen elhunyt. Halálát gyászolják gyermekei: Szász Károly kultuszminiszteri osztálytanácsos és felesége Bibó Ida, Szász Béla budapesti törvényszéki bíró, Ilona, férjezett Zseny Józsefné, Póla, férj. Vargha Gyuláné, Ida, férj. Várady Miklósné és Margit, férj. dr. Farkas Elemérné, valamint számos unokája.

Temetése okt. 17-én történt meg nagy részvét mellett. A temvomban Baksay Sándor püspök, a sirnál Petry Elek tartottak beszédet. Baksay a püspökségben, Petry a papságban utóda Szász Károlynak. Erdemeit és működését első helyen méltatjuk. Életrajzi adatait külön közöljük. Emléke legyen áldott!

Fazakas József halála. A kolozsvári állami tanítóképző intézet ny. tanára, Fazakas József okt. 10-én meghalt 73 éves korában. Benne a régi időknek egyik kiváló tanító mestere, a református anyaszentegyháznak egyik rendületlen hive szállott sirba. Alapos tudás, keresztyéni szelid lelkület és a tanügy iránti határtalan szeretet voltak az ő lelkének fénylő vonásai. Ember volt a szó igazi értelmében, nemcsak világos ésszel, hanem jó szívvvel és erős akarattal is megáldva. A papi pálya bevégzése után köztanító lett a kolozsvári kollegiumban, majd segédtanár. Később nevelő a Mikó Imre fia mellett. Külföldi tanulmányai befejeztével a zilahi főgimnáziumhoz választották meg a bölcsészet tanárául. Innen hivatott meg az ott felállított állami tanítóképző intézethez tanárnak, honnan ismét a kolozsvári áll. tanítóképzőhöz helyeztetett át és ott szolgált 1901-ig, mikor 31 évi hasznos és áldásos munka után nyugalomba vonult. Rendkívül sokat dolgozott irodalmilag is. Szerkesztette a »Család és Iskola« című nevelésügyi lapot. Halálát szép és kiterjedt családja gyászolja, a tanügy barátain és egyházán kívül.

Értekezleti közgyűlés. A székelyudvarhelyi egyházi értekezlet október hó 22-én, vasárnap d. e. 11 órakor a leányiskola helyiségében tartja közgyűlését, melyre a tagok ez uton hivatnak

meg. Tárgy: 1. Jelentés a mult évi működésről
2. Határozat a téli estélyek rendezése ügyében.
3. Pénztáros jelentése. Székelyudvarhely, 1905. okt. 19. Az elnökség.

Olvasóinkhoz.

Közelget az esztendő vége és mi kötelességünknek tartjuk bizalmasan kérni olvasóinkat, a kiket illet, hogy hátrálékos előfizetéseiket szíveskedjenek beküldeni. A szentgyörgyi közgyűlésre tett jelenítésünkben, egy összegben kimutattuk, hogy erről az évről még 650 korona hátrálék van künn. Mig a mult évről 252 korona.

A »Vasárnap« fennmaradását mi csupán az olvasó közönség pártfogásában látjuk. Kérjük azért kedves olvasóinkat, hogy már esedékessé vált előfizetéseiket elégítsék ki, hogy kiadásainkat mi is fedezhessük.

Hogy pedig a »Vasárnap« fennmaradhasson, igyekezzék lapunk minden igaz barátja új előfizetőket gyűjteni. Mutatvány számot kívánatra akár egyeseknek, akár tömeges kiosztásra, szívesen küldünk. A reformáció emlék ünnepe éppen jó alkalom, hogy a »Vasárnap« terjesztése megkíséreltessék.

A »Vasárnap« előfizetési ára marad a régi. Egész évre 4 korona. Félévre 2 korona. Egy korona beküldése mellett, október 1-től az év végéig pontosan megküldjük a lapot bárkinek.

Előfizetések a szerkesztőség címére, a lakhely, név. utolsó posta és megye pontos megjelölésével küldendők, Székelyudvarhely, ev. ref. papi lakás.

A Szerkesztőség.

Hasznos tudnivalók.

A szobai növények védelme fagy ellen.

Ha attól tartunk, hogy ablakban levő cserepes virágaink meg találják a fagy miatt sérülni, a gyanus idő tartamára fedjük be a növényeket újságpapírossal, a mi teljesen elegendő arra, hogy gyengébb fagyok ellen biztos oltalmat nyújtson. Ugyancsak tehetjük azt is, hogy ilyen időben vízzel telt edényeket rakunk szét a cserepek közt, a mi szintén növényeink megmentésére szolgál, mert addig míg csak a víz felülete be nem fagy, nem tarthatunk tőle, hogy virágaink megfagyjanak.

Téli petrezselyem. Hogy télen át is folyvást friss zöld petrezselyem álljon rendelkezésünkre, egyszerűen ültessünk petrezselyemtöveket virágcserepekbe, vagy fazakakba. Igen érdekes különben a hordóba való ültetés, mely úgy megy végbe, hogy a hordó oldalain furkáljunk körül lyukakat s a petrezselymeket úgy ültessük, hogy azok zöldje ezen lyukakon legyen kénytelen kibujni. Így aztán igen csinos zöldségshordóra teszünk szert, midőn a petrezselyemtövek kihajtottak. Különben akár edényekbe, akár hordóba ültessünk, állítsuk azt valami elég meleg és világos helyiségbe.

Télen virágzó orgonabokor. A ki erre vágyik, november utolján, december elején, ültessen nagy cserepekbe vagy más alkalmas edénybe rügyekkel telt organabokrocskákat, melyeket aztán állítsunk be világos, meleg helyiségbe és locsolgassuk langyos vízzel szorgalmasan. Így aztán nemsokára ki fognak hajtani és még a tél folyamán virágzani.

Vegyes hírek.

Uj kormány, új párt. A hivatalos lap szerdai száma jelenti, hogy Fejérváry kinevezése megtörtént. Egy előre csak Fejérváryt nevezte ki a király miniszterelnöknek és mire a többi kinevezés megtörténtik: megalakul egy új párt is, melynek *haladó párt* lesz a neve. Az új Fejérváry-kormányban a régi miniszterek foglalnak helyet; az új haladó pártot a régi szabadelvű párt tagjai fogják alkotni. Már eddig, úgy mondják száznál többen jelentkeztek a haladó párt tagjaiul. Az új miniszteriumban változások is lesznek. Pénzügy-miniszternek vagy *Láng Lajost*, vagy br. *Dániel Ernőt* fogják kinevezni. Mig földmivelésügyi miniszter, *György Endre* helyett, *Feilitsch Artur* vagy

Münnich Aurél lesz. Tehát kormány és pártja marad a régi, csak új ruhát kapnak.

A szabadkai nagy gyűlés. Az elmúlt héten Szabadkán nagy ellenzéki gyűlés volt. Jelen voltak *Kossuth Ferencz* és *Apponyi Albert* is. Természetesen mindkettő beszédet mondott. *Kossuth* beszédében kitartásra buzdítja az ország lakosságát, mert a függetlenségi eszméknek győzni kell. *Apponyi* azt mondta, hogy közelebbről nehéz idők következnek a magyar nemzetre. És nem sokára új választások is lesznek, a mikor próbára lesz téve a nemzet ereje. Tehát, a vezérek szavai után, kibontakozásra még mind nem számíthatunk.

Thököly hamvainak nyugvóhelye. Késmárk és Eperjes városa között harcz fejlődött ki, hogy melyikben helyezték a nagy prot. fejedelemnek Thökölynek a hamvait. A vitás kérdésben a Műemlékek Országos bizottsága akként döntött, hogy a Fejedelem végakaratahoz képest, kézmárkon kell elhelyezni hamvait. Így tehát a Kézmárki evangélikus templomban fogja örök álmait aludni, a bujdosó nagy Fejedelem.

Az Országos magyar alkoholelleses egyesület vasárnap délután tartotta az évi rendes közgyűlését dr. Szalkay Gyula elnöklése mellett, aki hatásos megnyitó beszédet mondott, majd Hahn Béla egyesületi titkár előterjesztette a múlt ülés jegyzőkönyvét. Utána dr. Büchler Lipót tartott előadást: A nők feladata az alkohol elleni küzdelemben czimmel. Meg van győződve, hogy az ideális cél: az emberiségnek az alkoholból való megszabadítását, a nők útján lehet elérni. Kérjük őket — ugymond érdekes fejtegetései végén — hogy vigyék végbe ezt a gyönyörű munkát: mentsék meg az emberiséget az alkoholizmustól. Az előadást élénk éljenzéssel és tapssal fogadták. Kemény Ignác érdekes, de elszomorító példát hozott föl arra, hogy a jobb nevelésű polgári családokban is mennyire el van terjedve az iszákosság. Még Hahn Béla egyesületi titkár tett jelentést a lefolyt évről. E szerint, az egyesület a múlt évben is folytatja a megkezdett irányt. Szóval és röpiratokkal igyekeztek híveket szerezni az ügynek. Hetvenegy előadást tartottak, mintegy nyolcz-ezer hallgató előtt s kiadtak tizenötfele röpiratot. A tagok száma jelenleg 180. A vallás- és közoktatásügyi miniszter megengedte, hogy minden állami iskolában előadásokat tarthassanak. A főváros is megadta ezt az engedélyt. A pénztári jelentés előterjesztése után elfogadták Csillag Gyula egyetemi tanárnak azt az indítványát, hogy az országban levő hasonló irányzatú egyesületeket írják össze s azután két-három évi idő-

közökben tartanak konferenciákat, fölváltva a nagyobb vidéki városokban.

Belmissziói gyűlések. Az evangéliomi magyar protestáns belmissziói egyesület e hónap második felében fokozott tevékenységet fog kifejteni a fővárosban. Felolvasásokat, gyűléseket, kurzusokat rendez, amelyekre minden komolyan érdeklődő keresztyén férfit és nőt szívesen lát vendégül. Az összejövetelek e hó 21-én, szombaton kezdődnek s tartanak 24-ig, míg a belmissziói kurzusok e hó 25-én veszik kezdetüket és 31-ig tartanak. A gyűlések programja ez: október 21-én este 6 órakor előzetes megbeszélés a Baldácsy-teremben (Cálvin-tér 7.); október 22-én reggel 9 órakor a vasárnapi bibliai iskola meglatogatása a Baldácsy teremben, délután 4 órakor a Lorántffy Zsuzsánna egyesület otthonának felavatása Család-utca 8. sz. alatt; október 23-án d. e. 10 órakor a magyar keresztyén nőegyesületek országos evangéliomi szövetségnek közgyűlése a Lónyay-utcai gimnáziumban, este 7 órakor régi egyházi énekek előadása a Calvin-téri templomban, előzőleg pedig, d. u. 5 órakor a magyar ev. keresztyén ifjusági egyletek nemzeti bizottságának ülése a ref. ifjusági egyesületben (Károlykörút 9. sz.); október 24-én d. e. 10 órakor az ev. magyar protestáns belmissziói egyesület választmányi ülése a Baldácsy-teremben, délután 4 órakor az Ev. magyar protestáns belmissziói egyesület közgyűlése a Nemzeti Múzeumban, este fél 7 órakor: szeretetvendégség a Lónyai-utcai főgimnáziumban. A belmissziói kurzusok a skót misszió dísztermében (Hold-utca 17.) lesznek s előadásokat tartanak: Dr. Szabó Aladár, Papp István, dr. Fleischer Gyula, Csürös István, Webster Jakab, Dassewffy Emma, Viktor János, Vargha Gyuláné, dr. Székely József és Bieberauer Richárd.

Solymossy János gyógyszerész, f. hó 16-án meghalt Székelyudvarhelyen. 33 éves korában. Az elhunyt igen közkedveltségű ember volt és hitbuzgó tagja a ref. egyháznak. Testvéreivel együtt alapítványt is tett a ref. leányiskola számára. Halálát öreg szülői, neje, négy árva gyermek, testvérei és nagyszámu rokonság gyászolja. Emléke legyen áldott.

Medve helyett asszonyt lőtt. Bara Márton zajzoni csendőrörsvezető, a falutól 8 kilométernyire a Zajzon völgyében ellenőrzési szolgálatot teljesített a vármegyei uton, amikor szemben rohan vele egy asszony *Pilis* Jánosné *Tehonean* Erzsébet s az ijedségtől remegő hangon beszélt,

hogy egy közeli bozótban medvét látott. Az örsvezető könnyen elhitte a dolgot, annál is inkább, mivel a közeli havasokról gyakran lerándulnak a medvék. A bokorban csakugyan mozgott valami, s hogy többszöri felszólításra sem kapott választ, a sűrűbe lőtt. A lővésre hangos jajveszékelt volt a válasz, oda sietve ott találták Bunáska Mártonét, egy tatrangi asszonyt, haldokolva. Bara Márton felettes hatóságnál azonnal jelentést tett az esetről s értesítette a községi előljáróságot. Hamarosan megjelent a helyszínén dr. *Adorján* János tatrangi körorvos és *Matis* Bálint zajzoni községi jegyző, kik már a halál beállítását konstatálhatták. A bírósági kiküldöttek megállapították a tényállást, az örsvezető ellen pedig megindították az eljárást.

A tél. Az ország több részében havazások voltak és úgy a hideg egyszerre állott be. Sok helyen még az őszi szántással is hátra vannak.

Marsall botos és diszkardos Szűz Mária. Egyik napi lapban szó szerint a következőket olvastuk. »Spanyolországban a pilari Szűz Mária tiszteletére rendezett ünnepek a napokban kezdődtek meg. Az ország minden részéből igen sok hívő gyűlt össze. A pilari szent Szűz ünnepe több templomi kijelentésre ad alkalmat. A pilari szent Szűzet Aragon patronájának jelentették ki és a király ünnepélyesen *átnyujtotta neki marsallbotját*. Azcurraga hadügyminiszter is *felkötötte neki diszkardját*, melyet a spanyol-amerikai háboru befejezése után kapott. Az ékszerek, melyeket »Palaricá«-nak szenteltek, több millió korona értékre rugnak. A vallásos ünnepek közben nagy szerepet játszanak a gigászok és kaecudók tánczai s álarczos multságai.« Vajjon mikor viratd meg Spanyolországban.

Gabonapiacz Budapesten. október 18.

Buza: . . .	100 kilónkint	16 k. 75 f. — 17 k. 35 f.
Rozs: . . . »	»	13 k. — f. — 13 k. 05 f.
Árpa: . . . »	»	12 k. 60 f. — 13 k. 10 f.
Törökbuza: »	»	16 k. 50 f. — 17 k. — f.
Zab: . . . »	»	13 k. — f. 60 13 k. 90 f.

